

Nr 84

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1902: 71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar jämte motion i ämnet.

Genom en den 29 juni 1970 dagtecknad proposition, nr 139, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över industriärenden och lagrådets protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen (1902: 71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag om vissa ändringar av 1902 års lag om elektriska anläggningar.

Bl. a. föreslås kompletteringar av reglerna om skyldighet att vidta skyddsåtgärder för att hindra skada eller störning mellan elektriska anläggningar. Vidare föreslås bestämmelser om det inbördes förhållandet mellan elektriska ledningar och trafikleder.

F. n. är innehavare av elektrisk starkströmsanläggning med egen generator eller transformator oberoende av vållande ansvarig för skada genom inverkan av ström från anläggningen. Undantag gäller dock för bl. a. skada som uppkommit inom byggnad eller inhägnad gård genom inverkan av ström med högst 250 volts spänning. I propositionen föreslås att detta undantag upphävs.

Lagförslaget

Det vid propositionen fogade lagförslaget har följande lydelse.

Förslag

till

Lag

om ändring i lagen (1902: 71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser
om elektriska anläggningar

Häri genom förordnas i fråga om lagen (1902: 71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar,
dels att 14 § skall upphöra att gälla,
dels att 4, 5 och 15 §§ skall ha nedan angivna lydelse,
dels att i lagen skall införas två nya paragrafer, 1 a och 5 a §§, av nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

1 a §.

Med elektrisk anläggning förstås i denna lag anläggning med däri ingående särskilda föremål för produktion, upplagring, omformning, överföring, distribution eller nyttjande av elektrisk ström.

Ha olika delar av samma elektriska anläggning skilda innehavare, anses varje sådan del som en särskild anläggning.

Elektriska anläggningar indelas med hänsyn till farlighetsgraden i starkströmsanläggningar och svagströmsanläggningar. Närmare bestämmelser härom meddelas av Konungen.

4 §.

För skada ————— förstnämnda anläggning.

Har skadan ————— använda densamma.

Vad i första stycket sägs gäller ej skada som uppkommit inom byggnad eller inhägnad gård genom inverkan av ström, vilken med en spänning av högst tvåhundrafemtio volt, räknat så som angives i 3 § 2 mom. a), tillförts förbrukningsanläggning för starkström.

Med generator ————— dylik anläggning.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

1 m o m. Kan elektrisk anläggning genom inverkan på redan befintlig dylik anläggning vålla skada å person eller egendom eller störning i driften, *skall* innehavaren av förstnämnda anläggning *vidtaga* erforderliga åtgärder vid denna för att förebygga sådan skada eller störning.

Innehavare av — — — — —

2 m o m. Kan i fall, som avses i 1 mom., erforderligt skydd med bättre verkan eller till lägre kostnad vinnas genom åtgärd vid *den anläggning som är utsatt för inverkan*, ankommer det på dess innehavare att efter överenskommelse eller rättens förordnande utföra åtgärden.

Innehavaren äger — — — — —

1 m o m. Kan elektrisk anläggning genom inverkan på redan befintlig dylik anläggning vålla skada å person eller egendom eller störning i driften, *svarar* innehavaren av förstnämnda anläggning *för* erforderliga åtgärder vid denna för att förebygga sådan skada eller störning.

— — — — — än ljudstörning.

Ändras anläggning i fråga om läge, utförande eller drift så, att ökad risk uppkommer för skada eller störning, skall i fråga om skyldighet att svara för skyddsåtgärd som föranledes av den ökade risken anses som om ny anläggning tillkommit.

Anläggning skall anses ha tillkommit då den togs i bruk. Är anläggning i olika delar att anse som tillkommen vid skilda tidpunkter, skall varje sådan del anses som en särskild anläggning.

2 m o m. Kan i fall, som avses i 1 mom., erforderligt skydd med bättre verkan eller till lägre kostnad vinnas genom åtgärd vid *annan elektrisk anläggning än den vars innehavare enligt 1 mom. är skyldig att svara för åtgärden*, ankommer det på dess innehavare att efter överenskommelse eller rättens förordnande utföra åtgärden.

Har i fall, som avses i 1 mom. andra stycket, innehavaren av den senare tillkomna anläggningen genom bristande planläggning av anläggningens utförande eller på annat sätt föranlett att kostnaden för skyddsåtgärd blivit väsentligt högre än nödvändigt, svarar han för merkostnaden.

5 a §.

1 m o m. Innehavare av elektrisk ledning, som dragits fram inom område för befintlig allmän väg, till farväg nyttjad enskild väg, järnväg, spårväg eller kanal eller annan sådan

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

vattentrafikled (trafikled), är skyldig att vid ändring av trafikleden vidtaga de åtgärder beträffande ledningen som behövas för att ändringen av trafikleden skall kunna genomföras. Kostnaden för sådan åtgärd åvilar ledningens innehavare, om ej annat följer av 2 mom.

2 m o m. Är syftet med ledningen att överföra kraft för belysning av allmän väg, skall väghållaren ersätta ledningens innehavare hans kostnad för åtgärd, som avses i 1 mom. Tjänar ledningen även annat ändamål, skall ersättningen bestämmas efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

Har i fall, som avses i 1 mom., åtgärd vidtagits beträffande ledning, där denna korsar trafikled, skall den under vars förvaltning trafikleden står ersätta ledningens innehavare kostnaden för sådan åtgärd, som ej avser flyttning av stolpe, stag eller liknande anordning inom trafikledens område.

3 m o m. Föranleder ledning, som dragits fram inom område för befintlig trafikled, ökade kostnader för trafikledens underhåll, skall ledningens innehavare ersätta kostnadsökningen.

4 m o m. Kan arbete med ledning inom område för annan trafikled än allmän väg inverka på trafiksäkerheten eller medför det större ingrepp i trafikleden, skall det utföras efter anvisningar av den som förvaltar trafikleden eller genom hans försorg. Kostnaden för arbetet åvilar dock ledningens innehavare, om ej annat följer av 2 mom.

I fråga om arbete med ledning inom område för allmän väg gälla särskilda bestämmelser.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

15 §.

De närmare föreskrifter, vilka utöver vad denna lag innehåller, må erfordras med avseende å elektriska anläggningars utförande och skötsel, meddelas av Konungen.

Konungen må jämväl bestämma, vilka villkor leverantör av elektrisk ström äger uppställa för beviljande av entreprenörsrätt i fråga om utförande, förändring eller reparation av elektriska anläggningar, anslutna eller avsedda att anslutas till leverantören tillhörig distributionsanläggning.

Närmare föreskrifter om utförande och skötsel av elektrisk anläggning och anordning som är avsedd att anslutas till sådan anläggning meddelas av Konungen eller den Konungen bemyndigar.

Konungen eller den Konungen bemyndigar bestämmer även vilka villkor leverantör av elektrisk kraft får uppställa för beviljande av entreprenörsrätt i fråga om utförande, ändring eller reparation av elektrisk anläggning.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

Motionsyrkanden m. m.

I samband med propositionen har utskottet behandlat en *i anledning av propositionen* väckt motion, nämligen

motionen II: 1481 av herr Larsson i Luttra m. fl., i vilken motion hemställs

att riksdagen vid behandling av propositionen "ville besluta, att frågan om strikt ansvar för skada till följd av lågspänd starkström inom byggnad görs till föremål för ytterligare utredning, samt att i avvaktan härpå nuvarande bestämmelser härom i 4 § tredje stycket i 1902 års lag om elektriska anläggningar får kvarstå oförändrade".

I anledning av propositionen nr 139 har vidare till utskottet inkommit en den 8 oktober 1970 daterad skrift jämte PM från Svenska elverksföreningen samt skrift av den 1 oktober 1970 från Svenska försäkringsbolags riksförbund. Båda organisationerna vänder sig — liksom motionärerna — mot att det skadeståndsansvar oberoende av vållande som enligt 4 § i 1902 års lag om elektriska anläggningar för närvarande gäller för innehavare av starkströmsanläggning med egen generator eller transformator skall utsträckas till att omfatta också skador inom byggnad genom inverkan av elektrisk ström med högst 250 volts spänning.

Inledning

Chefen för industridepartementet, statsrådet Wickman, anför i propositionen inledningsvis följande.

I lagen (1902: 71 s. 1) innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar ges grundläggande föreskrifter om tillstånd och villkor för distribution av elkraft, om skyddsåtgärder mot skador och störningar mellan olika anläggningar samt om ansvar för skada genom inverkan av elektrisk ström.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 25 november 1960 tillkallade dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet sakkunniga för att verkställa en översyn av lagstiftningen om elektriska anläggningar m. m.¹ I direktiven till utredningen framhölls att den snabba utveckling som efter tillkomsten av 1902 års lag ägt rum inom elektrotekniken lett till att lagen vid ett flertal tillfällen ändrats. Härigenom hade lagen i viktiga avseenden fått ett väsentligt annat innehåll än det ursprungliga. Någon översyn av de grundläggande rättsliga principerna hade emellertid inte genomförts.

Utredningen, som antog namnet ellagstiftningsutredningen, avgav i juni 1966 betänkandet Lagstiftning om elektriska anläggningar (SOU 1966: 39).

Betänkandet innehåller förslag till ny lag om elektriska anläggningar (el-lag).

Genom beslut den 3 april 1964 uppdrog Kungl. Maj:t åt kommerskollegium att utreda organisationen m. m. av de stalliga åtgärderna för ytterligare rationalisering av elkraftsdistributionen samt framlägga förslag i hithörande frågor. Inom kollegium bedrevs utredningsarbetet av en arbetsgrupp till vilken knöts experter bland sakkunniga, som kollegium i annan ordning särskilt tillkallat för att bistå med synpunkter och upplysningar i koncessionsärenden. Kungl. Maj:t uppdrog genom beslut den 29 april 1966 åt arbetsgruppens medlemmar att som särskilda utredningsmän fullfölja det åt kollegium lämnade uppdraget. Till utredningen, som antog namnet eldistributionsutredningen, överlämnades år 1966 förenämnda betänkande av ellagstiftningsutredningen att tas i beaktande i de delar betänkandet rörde eldistributionen. Eldistributionsutredningen avgav i september 1968 betänkandet Eldistributionens rationalisering (SOU 1968: 39).

Över eldistributionsutredningens betänkande samt ellagstiftningsutredningens betänkande i de delar som avser skyddsåtgärder, anordnande av elektrisk anläggning inom vissa områden samt skadeståndsansvar (motsvarande 13—33 §§ i utredningens förslag) har efter gemensam remiss yttrande avgetts av vattenöverdomstolen, hovrätten över Skåne och Blekinge, överbefälhavaren efter hörande av försvarsgrenscheferna och försvarets radioanstalt, televerket, statens järnvägar, sjöfartsverket, statens planverk, luftfartsverket, kammarkollegiet, statens vattenfallsverk, lantbruksstyrelsen, statens

naturvårdsverk, kommerskollegium, statens pris- och kartellnämnd, överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap, arbetsmarknadsstyrelsen, bostadstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Malmöhus, Göteborgs- och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Örebro, Kopparbergs, Jämtlands och Norrbottens län, statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström, krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar, expropriationsutredningen, Föreningen för elektricitetens rationella användande (FERA), Föreningen Sveriges häradshövdingar och stadsdomare, Hyresgästernas riksförbund, Landsbygdens elnämnd, Landsorganisationen (LO), Riksförbundet för elektrifieringen på landsbygden, Riksförbundet landsbygdens folk (RLF), Stockholms stad, Svensk industriförening, Svenska bankföreningen, Svenska elektrikerförbundet, Svenska elverksföreningen, Svenska företagares riksförbund, Svenska kommunförbundet, Svenska kraftverksföreningen, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Sveriges industriförbund, Sveriges lantbruksförbund samt Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Yttranden har därjämte inkommit från Karsbols elektriska andelsförening, Svenska elektriska kommissionen, Svenska samernas riksförbund, Sveriges arbetsledareförbund, Sveriges socialdemokratiska ungdomförbund och Södra Valkebo kommun.

Några remissinstanser har bifogat av dem inhämtade yttranden. Sålunda har bifogats av kommerskollegium yttranden från bl. a. överinspektörerna i statens elektriska inspektion, handelskamrarna i Göteborg, Malmö och Sundsvall, flera elektriska länsföreningar samt ett stort antal distributionsföretag, av flera länsstyrelser yttranden från länsmyndigheter, tjänstemän, kommuner, sammanslutningar och distributionsföretag samt av LO yttrande från Kraftverkens personalförbund.

Den beredning av utredningarnas förslag som efter remissbehandlingen påbörjades inom industridepartementet syftade till att åstadkomma en helt ny lagstiftning om elektriska anläggningar. Frågan om eldistributionens rationalisering kräver emellertid ytterligare överväganden. En ny lagstiftning måste därför anstå såvitt avser själva tillståndsreglerna. I övrigt har däremot beredningen av lagstiftningsärendet kunnat avslutas, och jag anhåller nu att få ta upp frågan om ändring av gällande lag i fråga om skyddsåtgärder, anordnande av elektrisk anläggning inom vissa områden samt skadeståndsansvar.

I det följande redovisar utskottet endast sådana avsnitt ur propositionen som är av betydelse med hänsyn till innehållet i den väckta motionen och de till utskottet inkomna skrifterna. Beträffande motiveringen m. m. till de delar av förslaget som inte behandlas särskilt i det följande hänvisar utskottet till propositionen.

Huvuddragen av gällande bestämmelser

Enligt 4 § är innehavare av starkströmsanläggning med generator eller transformator ålagd strikt ersättningsansvar gentemot tredje man för skada som orsakas av ström från anläggningen. Sådant ansvar inträder dock inte för skada som tillkommit genom händelse av högre hand eller för skada som inträffat inom byggnad eller inhägnad gård genom inverkan av lågspänd ström som tillförts förbrukningsanläggning för starkström.

Har skadelidande genom grov vårdslöshet själv vållat skadan är anläggningsinnehavaren jämlikt 7 § fri från ersättningsskyldighet. Detsamma gäller om skadan föranletts av den skadelidandes underlåtenhet att fullgöra sina skyldigheter mot anläggningens ägare eller innehavare. Ersättningsskyldighet inträder inte heller för skada på egendom om dennas ägare jämlikt åtagande eller av annan grund är pliktig att vidkännas den från anläggningen härrörande faran för skada på egendomen. I sådant fall utgår dock ersättning om skadan föranletts av vårdslöshet vid anläggningens utförande eller skötsel.

I 6 § ges regler om ersättning för skada på elektrisk anläggning. Om en elektrisk anläggning skadats eller dess drift störts genom inverkan av ström från annan sådan anläggning, är sistnämnda anläggnings innehavare ersättningsskyldig ifall han underlåtit att vidta de skyddsåtgärder som enligt 5 § ankommit på honom eller skadan eller störningen eljest föranletts av vårdslöshet vid anläggningens utförande eller skötsel. Har skadan eller störningen uppkommit på den anläggning från vilken strömmen utgått, och föranledes skadan eller störningen av vårdslöshet vid den andra anläggningens utförande eller skötsel, är denna anläggnings innehavare skyldig att ersätta skadan eller förlusten. Har vårdslöshet förekommit vid båda anläggningarnas utförande eller skötsel fördelas ansvaret alltefter beskaffenheten av de på ömse sidor begångna felen.

Ellagstiftningsutredningen

Utredningen föreslår att det strikta skadeståndsansvaret för innehavare av elektrisk anläggning i princip bibehålls, dock med vissa undantag. Först och främst bör fordras att det är fråga om en i sig själv farlig anläggning, dvs. en starkströmsanläggning. Svagströmsanläggningar, som normalt inte kan orsaka skada genom inverkan av ström, bör liksom f. n. hål-

las utanför tillämpningsområdet för det strikta ansvaret. Men även för starkströmsanläggning bör enligt utredningen i vissa fall göras undantag. Sålunda delar utredningen den uppfattning som kommit till uttryck i gällande rätt att innehavare av s. k. installations- eller förbrukningsanläggning för belysning eller andra normala kraftbehov i bostäder och liknande lokaler som regel inte bör vara ålagd strikt skadeståndsansvar. Vanligen tillförs strömmen en sådan anläggning med en spänning av 220—240 volt. Under förutsättning att anläggningen är utförd i enlighet med gällande säkerhetsföreskrifter är den praktiskt taget helt ofarlig vid normalt begagnande, anför utredningen. Att under sådana omständigheter ålägga innehavaren strikt skadeståndsansvar anser utredningen inte lämpligt. Det kan för övrigt råda tveksamhet om vem som skall anses som innehavare. Det kan vara fastighetsägaren men i ett hyreshus kan det också vara de enskilda hyresgästerna. Mot strikt skadeståndsansvar för varje innehavare av här avsedd anläggning för förbrukning av elektrisk energi talar enligt utredningen även det vid utformningen av 1902 års lag åberopade förhållandet att den skadeståndsskyldige måste ha ekonomiska möjligheter att betala för att det strikta ansvaret skall vara av värde för den skadelidande. Flertalet elförbrukare torde sakna sådana resurser om de inte har någon form av försäkringsskydd. Ett strikt skadeståndsansvar för alla anläggningsinnehavare skulle alltså behöva förenas med krav på en allmän obligatorisk ansvarsförsäkring för anläggningsinnehavarna.

Vill man låta det strikta ansvaret regelmässigt omfatta även skada genom ström från installationsanläggning kunde, framhåller utredningen, en radikal lösning vara att generellt lägga ansvaret på innehavaren av den anläggning varifrån strömmen distribueras. Eldistributören skulle alltså svara både för sin egen anläggning och för alla de anläggningar och andra anordningar vilka tillförs kraft från hans anläggning. Ansvarsskyldigheten kunde härvid omfatta all slags skada som vållats av elektrisk ström, men ansvaret kunde också begränsas till att gälla endast personskada. Ett skadeståndsansvar efter angivna linjer skulle visserligen medföra en ekonomisk belastning för eldistributören antingen han skaffade sig en ansvarsförsäkring eller stod självrisk. I sista hand torde emellertid kostnaden drabba abonnenterna i form av höjning av eltaxorna.

Även om den skisserade lösningen kan förefalla tilltalande och praktisk, går den enligt utredningen inte fri från vägande invändningar. Distributörens möjligheter att förebygga skador vid installationsanläggningar är sålunda som regel mycket begränsade. Även om det infördes rätt och skyldighet för eldistributören att verkställa periodiska kontrollinspektioner av sådana anläggningar torde härigenom hans förutsättningar att vidta skadeförebyggande åtgärder inte ökas nämnvärt. Han skulle knappast kunna hindra att en anläggningsinnehavare omedelbart efter en sådan inspektion utförde ett bristfälligt eller farligt installationsarbete. Det är vidare uppenbart att eldi-

stributörens möjligheter att hindra användningen av felaktiga elektriska apparater är synnerligen små.

Att låta skadeståndsskyldigheten uppbäras endast av hänsyn till den skadades intresse att erhålla ersättning anser utredningen inte heller tillfredsställande. Den som skadas av elström intar knappast någon särställning i jämförelse med den som skadas på annat sätt. I våra dagar är det sörjt för människors sociala välfärd i en helt annan utsträckning än som var fallet vid tillkomsten av 1902 års lag. Det är från denna synpunkt mindre befogat nu än för 60 år sedan att ålägga distributören en generell strikt ansvarsskyldighet.

Enligt utredningen bör principiellt varje anläggningsinnehavare bära ansvaret för sin anläggning och detta bör gälla oavsett spänningen i anläggningen. Utredningen föreslår därför den begränsningen av eldistributörens ansvarighet i förhållande till vad som f. n. gäller att han i princip fritas från strikt ansvar för skada som drabbar tredje man vid annan anläggning än den egna, även om spänningen i den distribuerade strömmen överstiger 250 volt. Motsvarande bör enligt utredningen gälla andra kraftleverantörer liksom också kraftproducenterna.

I vissa fall är en installationsanläggning helt eller delvis belägen utomhus. Som exempel kan anföras en luftledning mellan olika byggnader på en fastighet. En sådan luftledning torde enligt utredningen få anses betydligt farligare än installationsanläggningen i övrigt och fullt jämförlig med den eldistributören tillhöriga ledning varmed strömmen tillförs installationsanläggningen. Att då göra skillnad i ansvarshänseende mellan installationsanläggningen och distributionsanläggningen synes utredningen inte vara motiverat. Över huvud taget torde det vara befogat att, med hänsyn till de ökade risker som är förbundna med en utomhus förlagd elektrisk anläggning, tillämpa de skadeståndsrättsliga principer som är mest fördelaktiga för den skadelidande. Utredningen förordar därför att utan hänsyn till anläggningens syfte strikt ansvar skall gälla med avseende på skada genom ström från lågspänningsanläggning för den händelse skadan inträffar utomhus. Är anläggning där skadan inträffar avsedd för högspänd ström bör innehavaren vara strikt ansvarig på samma sätt som nu, oberoende av anläggningens förläggning.

Maskiner, apparater och andra till en starkströmsanläggning anslutna anordningar, vilka i och för sig inte kan inordnas under begreppet anläggning, kan självfallet vara lika farliga som anläggningen. För innehavare av sådan anordning bör därför enligt utredningen gälla samma regler som för den anläggning till vilken anordningen är ansluten.

Skada genom elektrisk ström kan uppkomma även annorstädes än vid starkströmsanläggningar eller därtill anslutna anordningar. Strömmen från en starkströmsanläggning kan exempelvis till följd av något tekniskt eller annat fel såsom induktion eller överledning komma in i en teleledning eller ett metallstängsel och därigenom vålla skada för tredje man. Det är enligt

utredningen rimligt att i sådant fall innehavaren av den anläggning eller anordning som orsakat den skadegörande strömmens förekomst svarar för skadan under samma förutsättningar som om skadan inträffat vid själva anläggningen.

I enlighet med det anförda föreslår utredningen följande huvudregler. För skada som orsakats vid starkströmsanläggning eller därtill ansluten anordning svarar innehavaren av anläggningen eller anordningen. Uppkommer skadan inomhus och är anläggningen avsedd uteslutande för nyttjande av elektrisk kraft föreligger ansvar som nyss sagts endast om spänningen där skadan inträffar eller, då skadan inträffar vid ansluten anordning, spänningen i anslutningspunkten är högre än 250 volt. Orsakas skada genom inverkan av elektrisk ström utan att någon enligt vad nu sagts är ansvarig härför — dvs. vid en inomhus belägen installationsanläggning — och har starkströmsanläggning eller därtill ansluten anordning medverkat till förekomsten av strömmen genom överledning eller induktion eller eljest på ej åsyftat sätt svarar för skadan innehavaren av denna anläggning eller anordning som om skadan inträffat vid den del av anläggningen där sådan medverkan skett.

Utredningens förslag innebär i förhållande till gällande rätt viss utvidgning av det strikta skadeståndsansvaret i det att även skada som inträffar inom inhägnad gård kommer att omfattas därav. Vidare medför förslaget en omfördelning av ansvaret såtillvida att eldistributörens ansvar begränsas till att avse den egna anläggningen. Han befrias från det nuvarande ansvaret för skada vid annan tillhörig högspänd installationsanläggning samt vid annan tillhörig lågspänd sådan anläggning utanför byggnad och inhägnad gård. I stället avses innehavaren av den anläggning där skadan inträffar bli ansvarig i dessa fall.

En följd av förslaget blir bl. a. att för skada som orsakas av elektrisk ström från en motorvärmare, vilken anslutits till en utomhus belägen kopplingsanordning, är fordonsägaren — och inte som f. n. eldistributören — i första hand ansvarig. Det kan naturligtvis ifrågasättas om inte denna omfördelning av skadeståndsansvaret medför en försämring av den skadelidandes möjligheter att utfå skadestånd. Risken för att en eldistributör är ekonomiskt oförmögen att betala är kanske i allmänhet mindre än att en privatperson är det. Utredningen vill dock hålla före att det med stor sannolikhet i praktiken inte kommer att betyda så mycket. Vad angår motorfordonsägare, som enligt vad nyss anförts blir ansvariga för sina elektriska motorvärmare, torde det kunna antagas att det ökade skadeståndsansvaret kommer att täckas genom ansvarsförsäkringar. De enskilda anläggningsinnehavare i övrigt på vilka skadeståndsansvaret överflyttas utgörs till största delen av ägare till fastigheter samt industrier och andra företag. De torde oftast redan nu skyddas genom ansvarsförsäkringar. Det kan förmodas att införande av ett ökat skadeståndsansvar för ifrågavarande anläggningsinnehavare kommer att medföra ökad benägenhet att ordna med ett tillfredsställande sådant skydd.

Enligt förslaget skall sålunda i princip varje anläggningsinnehavare svara för skada som orsakas av ström från hans anläggning. För besvarande av ansvarsfrågan måste då kunna fastställas var en anläggning slutar och en annan börjar. Detta spørsmål, anför utredningen, kan stundom vara komplicerat. Inte sällan är nämligen elektriska anläggningar med skilda ägare eller innehavare anslutna till varandra på sådant sätt att det blir svårt att avgöra vem ansvarsskyldigheten bör åvila då skada uppkommit genom ström från en vid anslutningsstället befintlig anläggningsdel (jfr NJA I 1956 s. 229). Särskilt gäller detta vid olycksfall föranlett av ström från s. k. servisleddning, dvs. förbindelsen mellan en distributionsanläggning och en installationsanläggning. En sådan ledning kan utföras på olika sätt, antingen genom luftledning (blankledning eller hängkabel) eller som jordkabel. Luftledning ägs och underhålls i de flesta fall av eldistributören fram till abonnentens byggnad. En jordkabel däremot ägs och underhålls ofta av distributören även till den del den är förlagd inom abonnentens byggnad, vanligen fram till den s. k. servissäkring. Det är dock inte ovanligt att distributören tagit betalt av abonnenten för servisleddningen, varför denna får anses ägas av abonnenten, men att distributören samtidigt förbehållit sig ensamrätt att utföra underhåll och vidta andra åtgärder med avseende på ledningen.

Utredningen anser att det i och för sig vore önskvärt om gränsdragningen mellan olika anläggningar kunde göras med hänsyn till det tekniska utförandet. En möjlighet vore att låta mätaren utgöra gränspunkten. Elmätarnas placering är dock högst varierande. Vidare finns det anläggningar som har ett flertal mätare och andra som helt saknar sådan. En annan möjlighet, när det gäller gränsdragning mellan distributionsanläggning och installationsanläggning, kunde vara att låta den servissäkring eller servisapparat vilken normalt utgör servisleddningens ändpunkt i tekniskt avseende bli bestämmande för var den ena anläggningen skall anses upphöra och den andra ta vid. Frågan gäller emellertid inte bara förhållandet mellan distributionsanläggningar och installationsanläggningar utan även mellan starkströmsanläggningar av annat slag, såsom anläggningar för produktion eller överföring av elektrisk kraft. Dessa senare anläggningar torde visserligen regelmässigt vara utrustade med särskilda anslutningsanordningar med samma funktion som servissäkringarna. Men dessa anordningar är med hänsyn till storlek och konstruktion inte jämförbara med servissäkringarna eller servisapparaterna och kan inte anses på samma sätt användbara för att bestämma en anläggnings omfattning.

Utredningen har därför övergivit tanken att bestämma omfattningen av en elektrisk anläggning enbart utifrån tekniska grunder. Det har också synts utredningen som om frågan kunde nöjaktigt lösas utan att anläggningens början eller slutpunkt generellt fixeras till någon viss teknisk detalj. Svårigheter med avseende på tillämpningen av lagstiftningen torde huvudsakligen uppstå i det förut berörda fallet att bestämmanderätten över en anlägg-

ning helt eller till någon del tillkommer ägaren eller innehavaren av en annan anläggning till vilken den förstnämnda anläggningen är ansluten. I praktiken torde det närmast vara för denna situation som det är behövt med en särskild avgränsningsregel. Det riktiga synes härvid vara, anför utredningen, att om t. ex. ägaren till en överföringsanläggning i samband med avtal om leverans av elkraft till en distributionsanläggning förbehållit sig bestämmanderätten till någon del av denna, överföringsanläggningen anses omfatta även denna del. På motsvarande sätt bör oberoende av äganderätten eller inneha- vet en sådan del av installationsanläggning över vilken en eldistributör har bestämmanderätt anses höra till distributionsanläggningen. Det anförda kan sammanfattas i en bestämmelse av innehåll att om innehavare av anläggning i samband med avtal om leverans av elektrisk kraft förbehållit sig att utföra underhålls- eller ändringsarbeten beträffande annan elektrisk anläggning eller anläggningsdel denna skall anses höra till den förstnämnda anläggningen.

Den sålunda föreslagna regeln förutsätter att omfattningen av en anläggning i första hand bestäms av ägande- och nyttjanderättsförhållandena. Om en anläggning i olika delar har olika ägare eller innehavare bör i överensstämmelse härmed varje sådan del anses som särskild anläggning. Å andra sidan är det naturligtvis inte något som hindrar att flera anläggningar har samma ägare. Från teknisk synpunkt blir sålunda, oberoende av äganderätten, t. ex. ett kraftverk, en överföringsledning och ett distributionsnät som befinner sig i samma ägares hand att anse som tre särskilda anläggningar. Även om anläggningarna då är anslutna till varandra på sådant sätt att tveksamhet kan råda om var den ena börjar och den andra slutar, torde detta endast sällan vålla bekymmer vid tillämpningen av den föreslagna lagstiftningen eftersom anläggningarna har samma ägare. Att en installationsanläggning ägs av elleverantören torde få anses tämligen ovanligt. Inträffar ett olycksfall vid servisledningen till en sådan anläggning får emellertid — med hänsyn till utredningens förslag beträffande ansvarsfördelningen — frågan till vilken anläggning servisledningen hör betydelse endast om olyckan sker inomhus och skadan drabbar annan än anläggningsinnehavaren. Detta troligen ganska sällsynta fall bör enligt utredningen kunna lämnas åt rättstillämpningen.

Remissyttrandena

Skada genom inverkan av elektrisk ström

Utredningens uppfattning att huvudregeln om strikt skadeståndsansvar bör bibehållas vinner allmän anslutning bland de remissinstanser, som närmare behandlat förslaget i denna del. Däremot har från olika håll framförts kritik mot förslaget att omfördela detta ansvar så, att varje anläggningsinnehavare endast skall bära ansvaret för sin anläggning.

LO framhåller sålunda att eldistributören alltid bör vara den primärt ansvarige för de risker som distributionen medför. I de allra flesta fall har distributören också möjlighet att kontrollera säkerheten vid installationsanläggningarna. Detta gäller särskilt vid ny-, om- och tillbyggnad av fastighet eller fristående installationsanläggning. Därefter är visserligen hans möjligheter till kontroll begränsade, men detta förhållande kan rättas till genom att distributören ges en utvidgad rätt och samtidigt åläggs skyldighet att verkställa periodiska kontrollinspektioner. Om innehavaren av den anläggning från vilken elströmmen distribueras får bära det strikta skadeståndsansvaret medför detta givetvis en ekonomisk belastning för honom. Denna belastning minskas dock oftast genom att den distributör som inte har ekonomiska möjligheter att stå självrisk alltid kan ansvarsförsäkra sig. Vidare kan de ekonomiska konsekvenserna för eldistributören i hög grad mildras, om denne gentemot försumlig annan anläggningshavare ges en utvidgad regressrätt. Genom ett utvidgat regressansvar uppnås vidare samma resultat i skyddshänseende som utredningen eftersträvat. Den uppsplittring av det strikta skadeståndsansvaret på ett flertal händer som utredningen föreslagit finner LO således inte motiverad. Detta ansvar bör i förhållande till den skadelidande alltid i första hand bäras av eldistributören. Liknande synpunkter anförs av *elektrikerförbundet*.

Överinspektören i statens elektriska inspektions nedre norra distrikt befarar att om förslaget att varje anläggningsinnehavare skall svara endast för sin anläggning genomförs kommer ansvarsfrågan i många fall att bli svår att utreda. Möjligheten för tredje man att få ut skadestånd torde bli mycket osäker eftersom skadeståndsansvaret till en mycket betydande del kommer att bäras av den stora allmänheten. Trygghet härvidlag förutsätter obligatorisk ansvarsförsäkring i likhet med vad som gäller för bilägare. Det strikta ansvaret för eldistributörerna synes böra bestå. Gällande lagstiftning har tillämpats sedan mer än sextio år och kan inte med skäl påstås ha varit betungande för distributörerna. Liknande synpunkter anförs *överinspektören i västra distriktet*. Även denne fäster uppmärksamheten på de utredningssvårigheter som kan bli en följd av förslaget. Det är sålunda

i många fall ytterst oklart vem som är innehavare av en servisledning och sådana förekommer i tusental. *Överinspektören i södra distriktet* framhåller att det strikta ansvaret liksom hittills bör åvila innehavaren av den generator eller transformator från vilken den farliga strömmen kommer.

Kommerskollegium biträder i allt väsentligt förslaget att det strikta ansvaret knyts till den anläggning varifrån den skadevållande strömmen närmast kommit, vilket med andra ord betyder att envar skall svara endast för sin anläggning. Värdet av det strikta ansvaret för tredje man torde enligt kollegium allmänt sett inte minska om förslaget genomförs. Dock skulle ett bifall till förslaget innebära att den som skadas genom elström t. ex. från en utomhus dragen lågspänningsledning till en bilmotorvärmare inte kan vända sig till strömleverantören med sina anspråk utan måste hålla sig till anläggningsinnehavaren, som ofta torde sakna erforderliga ekonomiska resurser för att kunna fullgöra sin skadeståndsskyldighet. I ett sådant fall är det skäligt, anser kollegium, att det strikta ansvaret ligger på strömleverantören, i vart fall när det gäller personskada. Här synes det också rimligt att sådant ansvar skall föreligga om skadan inträffat vid en till ledningen ansluten anordning.

F. n. gäller undantag från strikt ansvar för skada som inträffat vid förbrukningsanläggning inomhus eller inom inhägnad gård om spänningen inte är högre än 250 volt. Utredningen föreslår att undantaget för inhägnad gård slopas. Förslaget i denna del hälsas genomgående med tillfredsställelse av remissinstanserna.

Kommerskollegium anför i detta sammanhang att vissa skäl talar för att det strikta ansvaret utvidgas till att utan undantag omfatta skada som åsamkas person genom inverkan av elström och alltså även ström som närmast kommer från förbrukningsanläggning inomhus och då oberoende av spänningsstorleken. Detta ansvar skulle i så fall läggas på den som levererar strömmen till anläggningen eller sålunda vanligen områdeskoncessionshavaren, som i dag regelmässigt torde behöva transformator för att kunna fullgöra sin i lagen stadgade plikt att leverera ström till anläggningen. Den väsentliga fördelen med en sådan ordning skulle vara att koncessionshavaren får ett verkligt intresse av att övervaka att av honom antagna entreprenörer utför inomhusinstallationerna på ett fullgott sätt samtidigt som tredje mans möjlighet att utfå skadestånd skulle bli tämligen god, eftersom det kan förutsättas att koncessionshavaren är solvent och utan svårighet torde kunna skydda sig genom ansvarsförsäkring. Å andra sidan är det möjligt att en utvidgning av det strikta skadeståndsansvaret på sätt nu antytts inte skulle få åsyftad verkan, därför att koncessionshavaren skulle betrakta eventuella skadeståndsutbetalningar eller försäkringspremier som "en utgift i rörelsen" och därmed finna det obehövt att övervaka sina entreprenörer i en omfattning som vore önskvärd från allmän synpunkt. Vid sitt slutliga ställningstagande till detta spørsmål har kollegium funnit

sig böra godta utredningens skäl för att eldistributör — där inte fall av överledning, induktion e. d. föreligger — inte bör åläggas strikt ansvar för skada som åsamkas tredje man genom elström från förbrukningsanläggning inomhus med en spänning ej överstigande 250 volt (lågspänningsanläggning). Likaså delar kollegium utredningens åsikt att sådant ansvar rimligen ej heller bör läggas på ägaren av den byggnad där anläggning finns; utredningens skäl härför ter sig övertygande.

Utredningens förslag om jämkning av skadestånd på grund av *medvållande på den skadelidandes sida* kritiseras av LO, som anser att utredningen endast i vaga och allmänna ordalag motiverat sitt ställningstagande. LO vill rent allmänt framhålla att mycket starka skäl måste föreligga för att en så väsentlig försämring av den skadelidandes rättsläge, som förslaget om jämkning vid medvållande innebär, skall genomföras. Även *överinspektören i statens elektriska inspektions södra distrikt* understryker att det strikta ansvaret skulle försvagas mycket starkt om möjlighet till jämkning införs.

Departementschefen

Skada genom inverkan av elektrisk ström

För skada som orsakats genom inverkan av ström från en elektrisk anläggning svarar enligt huvudregeln anläggningens innehavare. En förutsättning härför är dock att anläggningen har egen generator eller transformator som inte alstrar endast ofarlig ström. Den skadevållande strömmen skall m. a. o. ha utgått från en starkströmsanläggning. Saknar anläggningen egen transformator eller generator svarar i stället innehavaren av den därmed försedda anläggning från vilken strömmen tillförts den förra anläggningen. I praktiken innebär detta att distributören svarar för skada som orsakats av ström från en vanlig lågspänningsanläggning, vilken i regel får kraften via distributörens transformator.

Det skadeståndsansvar som sålunda åvilar innehavaren av en starkströmsanläggning är helt oberoende av vållande hos honom själv eller hans personal, dvs. vad man brukar kalla strikt ansvar. Ansvarigheten mildras dock genom flera undantagsregler. För skada som orsakats genom "händelse av högre hand" föreligger sålunda inte något ansvar. Undantag gäller vidare för skada som uppkommit inom byggnad eller inhägnad gård och som orsakats av ström som med en spänning av högst 250 volt tillförts förbrukningsanläggning för starkström. Sistnämnda undantag innebär att det strikta ansvaret inte gäller för installationsanläggningar i vanliga bostadslägenheter, kontor, hantverkslokaler o. d. Anläggningens innehavare är likaledes fri från ansvar om den skadelidande själv vållat skadan genom grov vårds-

löshet eller genom underlåtenhet att fullgöra honom åliggande skyldighet mot anläggningens innehavare eller ägare.

Utredningens förslag innebär i flera hänseenden avvikelser från här återgivna, nu gällande regler om ansvar för skada som orsakats av elektrisk ström. Den grundläggande regeln om strikt ansvar för innehavare av elektrisk starkströmsanläggning bibehålls visserligen. En omläggning av ansvarsskyldigheten föreslås emellertid såtillvida att innehavare av anläggning med egen generator eller transformator inte längre avses svara för skada av ström från anläggning som saknar egen generator eller transformator. Detta innebär att varje innehavare av elektrisk anläggning skall svara strikt för skada som inträffat vid hans anläggning. Enligt förslaget jämföras innehavare i princip även innehavare av en till elektrisk anläggning ansluten anordning. Det strikta ansvaret mildras dock genom att undantag liksom f. n. föreslås för s. k. installationsanläggningar inomhus. Där emot har utredningen inte ansett det motiverat att ha kvar något undantag för sådana anläggningar utomhus.

Vid en bedömning av utredningens förslag såvitt avser skada genom inverkan av elektrisk ström bör till en början slås fast att ett skadeståndsansvar oberoende av vållande alltjämt synes fylla ett behov på detta område. Införandet av ett strikt ansvar i 1902 års lag markerade lagstiftarens uppfattning om produktion och distribution av elektrisk ström som en utpräglat farlig verksamhet. Även om teknikens utveckling bidragit till en drastisk förändring av samhället sedan lagens tillkomst och denna förändring måste antas ha lett till en betydligt mer nyanserad uppfattning om begreppet farlig verksamhet, finns det i dag ingen anledning att på det nu ifrågavarande området ha någon väsentligt annan inställning än vid lagens tillkomst. Samtliga remissinstanser, som yttrat sig i frågan, har också instämt i utredningens uppfattning om ett bibehållande av strikt ansvar på området.

En omständighet som i hög grad inverkar vid bedömandet av en verksamhets farlighet är risken för att en skada blir mycket allvarlig, dvs. medför höga ersättningskostnader. En förutsättning för att ett strikt skadeståndsansvar skall kunna tjäna sitt ändamål på tillfredsställande sätt är att ansvaret för sådana höga kostnader läggs på någon, som normalt kan antas ha möjligheter att bära dessa kostnader. Den som har ansvaret för en mera betydande verksamhet av det slag som här är fråga om har i allmänhet sådana möjligheter, framför allt som han kan kalkylera in risken för allvarliga skadefall i sin verksamhet. Därigenom kan kostnaden för risken på ett närmast försäkringsmässigt sätt utjämnas mellan förbrukarna. En förutsättning för att detta skall kunna ske på ett tillfredsställande sätt är dock alltså att vid flera led av tänkbara bärare av ansvaret detta läggs på ett led där en god riskspridningseffekt kan nås.

Man torde kunna säga att 1902 års lag speglar dessa tankar genom att lägga det strikta ansvaret på den anläggningsinnehavare som har egen ge-

nerator eller transformator — vilket vid lagens tillkomst och alltså i de flesta fall är liktydigt med att distributören bär ansvaret för de anläggningar som han förser med elkraft — men däremot från ansvar befria dem som innehar vanliga förbrukningsanläggningar och som alltså normalt får anses ha betydligt sämre ekonomiska förutsättningar att bära ett sådant ansvar.

Utredningens förslag att lägga skadeståndsansvaret på innehavaren av varje elektrisk anläggning har rönt ganska stark kritik från vissa remissinstanser. LO understryker värdet av att det normalt är eldistributören som blir den primärt ansvarige för de risker som distributionen medför, vilket också betonas av flera överinspektörer i statens elektriska inspektion. Mot den bakgrund jag nu redovisat finner jag kritiken berättigad och anser att ansvaret inte bör läggas på ett led som har mindre genomsnittlig bärkraft än distributörerna. För att kanalisera ansvaret till dessa synes det lämpligt att även i fortsättningen anknyta ansvaret till innehavet av anläggning med egen generator eller transformator. Jag anser nämligen att man inte kan räkna med att varje innehavare av elektrisk anläggning skall genom ansvarighetsförsäkring skapa tillfredsställande skydd för den som kan komma till skada genom anläggningen. Möjligen skulle kunna göras gällande att inte ens innehavare av anläggning med generator eller transformator representerar tillräcklig teknisk sakkunskap eller ekonomisk bärkraft. Några alternativa kriterier som generellt skulle kunna bättre tillgodose berörda intressen synes emellertid inte föreligga. Jag är därför inte beredd att förorda någon ändring i nuvarande ordning utan föreslår att även i fortsättningen endast den innehavare av starkströmsanläggning, som har egen generator eller transformator, skall bära det strikta ansvaret. I normalfallet kommer ansvaret därmed att ligga hos distributören, som tillfredsställande bör kunna sprida den ekonomiska risken för allvarliga skadefall.

Min nu redovisade uppfattning i fråga om vem som bör vara bärare av det strikta ansvaret sammanhänger intimt med vad jag i det följande ämnar förorda beträffande omfattningen av ansvaret i förhållande till vad som nu gäller.

Utredningens förslag att det strikta ansvaret bör utvidgas till att omfatta skada som orsakas av elström vilken med viss högsta spänning tillförts s. k. förbrukningsanläggning inom inhägnad gård har fått ett positivt mottagande av remissinstanserna. Jag delar den uppfattning som i allmänhet kommit till uttryck, att det undantag som f. n. gäller i detta avseende dels innebär avsevärda tolkningssvårigheter, dels stundom leder till otillfredsställande resultat för den skadelidande. På byggnadsplatser, skrotupplag m. m. finns ofta mer eller mindre tillfälliga förbrukningsanläggningar, som kan innebära speciella faror för dem som uppehåller sig där. Som platserna dessutom ofta står utan tillsyn längre tider föreligger särskilda risker. Jag vill också påpeka, att till förbrukningsanläggningar får

anses höra exempelvis uttag för motorvärmare på parkeringsplatser. På sådana platser torde en inhägnad inte utgöra något effektivt skydd mot att t. ex. lekande barn kommer till skada genom ström från anläggningarna.

Jag är alltså beredd att ansluta mig till utredningsförslaget att nu behandlade undantag från det strikta ansvaret slopas. Jag vill emellertid, liksom f. ö. utredningen själv samt kommerskollegium i sitt remissyttrande gjort, ifrågasätta om det är lämpligt att alltjämt göra undantag för ordinarie installationsanläggningar inomhus, dvs. anläggningar i bostäder, kontor o. d. Undantaget för detta slags anläggningar innebär att ersättning för skada genom inverkan av ström i sådana lokaler utgår enligt allmänna skadeståndsregler, dvs. i princip endast när vårdslöshet från anläggningsinnehavarens sida kan styrkas. I stort sett samma skäl som kan anföras till stöd för att låta det strikt ansvaret avse inhägnade gårdar kan också åberopas beträffande inomhusanläggningar. Såsom utredningen framhåller kan det visserligen göras gällande, att det är något svårare för distributören, som enligt vad jag nyss anfört normalt är bärare av det strikta ansvaret, att övervaka installationer inomhus än utomhus. Härigenom begränsas följaktligen hans möjligheter att förebygga skador vid inomhusanläggningar. Redan i dag omfattas dock sådana anläggningar av distributörens strikta ansvar i den mån spänningen är högre än 250 volt och anläggningen inte har egen generator eller transformator, vilket innebär att åtskilliga industrianläggningar omfattas av distributörens ansvar. Med de möjligheter till ekonomisk riskspridning som distributören har bör en utvidgning av det strikta ansvaret även till andra inomhusanläggningar inte vara oskäligt betungande för honom. Eftersom det måste anses önskvärt med en så enhetlig reglering som möjligt av skadefall, som härrör från elektrisk ström, föreslår jag att det strikta ansvaret utsträcks till att omfatta alla inomhusanläggningar oavsett spänningens höjd. Som kommerskollegium framhåller kan en fördel med en sådan ordning också vara att distributören får ett intresse av att övervaka att de av honom antagna entreprenörerna utför inomhusinstallationerna på fullgott sätt.

Till förmån för en sådan reform talar för övrigt även systematiska synpunkter. Sålunda behöver man inte längre använda begreppet förbrukningsanläggning, vilket lagrådet ansett otydligt. De i praktiken mycket påtagliga svårigheterna att dra en klar och otvetydig gräns mellan en distributionsanläggning och en installationsanläggning elimineras också. Där emot är det med den av mig föreslagna reformen naturligt att en gräns för ansvaret dras där installationsanläggningar normalt slutar, dvs. vid uttagspunkterna. Ansvaret för skador genom ström från felaktiga apparater, som av förbrukaren anslutits till installationsanläggning, bör liksom f. n. vara beroende av vållande. Jag kan därför inte ansluta mig till förslaget att under det strikta ansvaret inbegripa även anslutna anordningar.

Även i ett annat avseende bör det strikta ansvaret kunna begränsas. F. n.

gäller att den som tillhandahåller elström i fråga om egendomsskada kan friskriva sig från det strikta ansvaret men inte från ansvaret för vållande av sådan skada, vilket även inbegriper ansvar för underlydande personals oaktsamhet. Utredningens förslag innehåller ingen motsvarighet till denna regel. Med hänsyn till den av mig förordade utvidgningen av det strikta ansvaret till inomhusanläggningar är jag inte beredd att frångå gällande ordning med viss friskrivningsrätt såvitt avser egendomsskada.

Utredningen utgår från att strikt ansvar liksom f. n. inte skall föreligga för skada som kan tillskrivas "händelse av högre hand". Häremot torde inte finnas något att erinra. Det strikta ansvaret kan också modifieras genom ett olika långt gående medansvar för den skadelidande. Regeln i 1902 års lag i fråga om verkan av *medvållande på den skadelidandes sida* innebär att dennes rätt till skadestånd bortfaller vid grovt vållande. Utredningen förordar i stället att skadestånd skall kunna jämkas enligt vanliga regler om den skadelidande varit medvållande, dock att ringa medvållande inte skall medföra jämkning. Förslaget i denna del överensstämmer emellertid inte med senare lagstiftning om skadeståndsansvar oberoende av vållande och jag är därför — i likhet med LO och vissa andra remissinstanser — inte beredd att följa utredningen på denna punkt. Jag föreslår att i fråga om verkan av skadelidandes medvållande samma regel bör gälla som hittills.

Specialmotivering

1 a §.

Det undantag från strikt ansvar som f. n. gäller enligt 4 § tredje stycket 1902 års lag för förbrukningsanläggning inom byggnad eller inhägnad gård har inte tagits upp i departementsförslaget. Av skäl som anförts i den allmänna motiveringen har några lokala begränsningar i fråga om skadeståndsansvaret inte ansetts böra behållas. Begreppet förbrukningsanläggning kommer härigenom att försvinna ur lagen. Däremot blir det av avgörande betydelse hur gränsen dras mellan anläggning och till sådan anslutna apparater som enligt vad tidigare nämnts inte är att hänföra till anläggning. Har en skada orsakats av ström från en elektrisk anläggning kommer den sålunda i fortsättningen att omfattas av strikt ansvar. Om den däremot orsakats av ström från en till sådan anläggning ansluten apparat kan ansvar göras gällande endast om vållande föreligger. Med de många användningsområden för elkraft som i dag förekommer torde det inte vara möjligt att genom en generell regel fastställa var en elektrisk anläggning skall anses sluta. I fråga om bostadslägenheter, kontor och liknande lokaler torde ifrågavarande gränsdragning inte innebära några problem. Anläggningen får i sådana fall anses

sluta vid uttagsställena och lösa apparater som där ansluts blir följaktligen inte att hänföra till anläggningen. När det gäller fast anslutna apparater kan det utan tvivel vara svårare att avgöra var anläggningen slutar och apparaten tar vid. Liksom beträffande gränsdragningen mellan olika anläggningar i kedjan från kraftkällan till de slutliga förbrukarna torde tveksamma fall i förevarande hänseende få överlämnas att besvaras av rättstillämpningen.

4 § (15 § i det remitterade förslaget).

Paragrafen innehåller bestämmelser om strikt ansvar för skada som orsakats genom inverkan av elektrisk ström. Den överensstämmer — bortsett från vissa jämkningar av redaktionell natur — med 4 § första, andra och fjärde styckena i 1902 års lag. Någon bestämmelse motsvarande undantagsregeln i nämnda lagrums tredje stycke har av skäl som angetts i den allmänna motiveringen inte tagits upp i departementsförslaget.

Lagrådsbehandlingen

Lagrådet fann ej anledning till saklig erinran mot lagförslaget.

Motionen m. m.

I det följande redovisas motionens huvudsakliga innehåll. Beträffande det fullständiga innehållet hänvisar utskottet till den tryckta motionen.

Motionärerna åberopar till en början de invändningar som ellagstiftningsutredningen ansåg kunna riktas mot tanken att generellt lägga strikt ansvar på innehavaren av den anläggning, varifrån strömmen distribueras (se ovan s. 9 f.). Enligt motionärernas mening är det sålunda icke rimligt att ett strikt skadeståndsansvar skall kunna åläggas en eldistributör utan att denne samtidigt erhåller någorlunda goda möjligheter att avvärja föreliggande skaderisker. Det strikta ansvaret bör således vara förenat med rätt att utfärda säkerhetsföreskrifter och att kontrollera installationsanläggningarna såväl i samband med deras tillkomst som därefter vid periodiska kontroller. I propositionen ges icke eldistributörerna något underlag för sådan verksamhet, framhåller motionärerna. Däremot anförs i propositionen, att det skulle vara en särskild fördel med att eldistributören blir ansvarig för skador av elektrisk ström från installationer. Eldistributören skulle nämligen därigenom enligt departementschefen få ett särskilt ”intresse att övervaka, att de av distributören antagna entreprenörerna utför inomhusinstallationerna på fullgott sätt”. Motionärerna anför att denna synpunkt står i direkt motsats till den uppfattning som departementschefen redovisat i motiven till den

nya va-lagen och också till innehållet i den nuvarande va-lagen. Där förbjuds uttryckligen huvudmannen kommunen att utfärda bestämmelse om installationernas beskaffenhet och att ge instruktioner till entreprenörerna eller att antaga sådana. Motionärerna anser det motsägelsefullt att helt annan ordning skall gälla på elsidan på grund av att skadeståndsansvaret för eldistributören utsträcks. Enligt motionärerna skulle den av departementschefen tydligen förutsatta ökade kontrollverksamheten från eldistributörernas sida för dessa nödvändiggöra att åtskilliga hundra elinspektörer behöver anställas för uppgiften. Även med tillgång till en sådan stab av inspektörer skulle eldistributörernas möjligheter att reducera riskerna för skador från elanläggningar vara synnerligen begränsade, emedan eldistributörerna saknar såväl inspektionsrätt som rätt att komma med förelägganden för abonnenterna om reparationer o. d., framhåller motionärerna.

Motionärerna påpekar vidare att det ovan citerade uttalandet av departementschefen om eldistributörens tillsyn över installationsarbetena så att dessa blir utförda på ett "fullgott" sätt eventuellt kan ges en mycket vid tolkning och anses inbegripa även ett ansvar gentemot abonnenten, att anläggningen är utförd på ett för honom ekonomiskt riktigt sätt. Motionärerna utgår dock ifrån att uttalandet icke kan ges denna vida innebörd utan endast avser en bevakning av säkerhetsintressena.

Motionärerna framhåller härefter att förslaget i propositionen om det strikta ansvarets utformning bygger på följande principiella utgångspunkter. Ett strikt skadeståndsansvar bör icke läggas på någon annan än den som normalt kan antas ha möjlighet att bära kostnaderna för ansvaret. Vid flera led av tänkbara bärare av ansvaret bör detta läggas på ett led där en god riskspridningseffekt kan uppnås. Det strikta skadeståndsansvaret bör inte läggas på ett led som har mindre genomsnittlig bärkraft än distributörerna. Man kan inte räkna med att varje innehavare av elektrisk anläggning skall genom ansvarighetsförsäkring skapa tillfredsställande skydd för den som kan komma till skada genom anläggningen.

Motionärerna anför att nämnda uttalanden i propositionen har en generell karaktär men närmast torde avse ansvaret för personskador. I propositionen hänvisas nämligen eldistributörerna till den enligt propositionen kvarstående möjligheten att i fråga om egendomsskada friskriva sig från det strikta ansvaret. I detta sammanhang, fortsätter motionärerna, är det inte aktuellt att göra någon allmän värdering av de i propositionen fastlagda principiella utgångspunkterna jämförda med de principiella bedömningar som föranlett ellagstiftningsutredningen att avvisa det generella strikta ansvar för eldistributören som återfinns i propositionen. I denna har emellertid ovannämnda principer lagts till grund även för ett strikt skadeståndsansvar för eldistributören avseende lågspända starkströmsanläggningar inomhus, dvs. installationsanläggningar i bostäder, kontor o. d. Därigenom slopas den begränsning av området för strikt skadeståndsansvar som gäller

enligt nuvarande lagstiftning och som förordades av ellagstiftningsutredningen, understryker motionärerna.

Enligt motionärerna är den i propositionen anförda motiveringen för utvidgningen av det strikta ansvaret till ordinära installationsanläggningar inomhus synnerligen kortfattad. De anför vidare att såvitt framgår av propositionen någon utredning icke skett angående behovet av den föreslagna utvidgningen beträffande det strikta ansvaret eller rörande de juridiska, försäkringstekniska och administrativa konsekvenserna av förslaget. De paralleller som dragits med förhållandena beträffande installationsanläggning på gårdar och i industrier är enligt motionärernas mening alltför ytliga och bortser från de avsevärda skillnader som föreligger i fråga om skaderisker, kontrollmöjligheter och kvantitet. Vad de systematiska fördelarna med det föreslagna ansvaret för inomhusanläggningar angår medför detta, att man visserligen undviker några tolkningsproblem men i stället får den besvärliga uppgiften att dra en gräns mellan installationsanläggning å ena sidan samt å andra sidan sådana apparater som är anslutna till anläggningen. Motionärerna framhåller att denna gränsdragning tydligen blir helt beroende av praxis och att den sannolikt kommer att föranleda en mängd tvister.

Motionärerna anknyter härefter till uttalandet att propositionens förslag om det strikta ansvaret i första hand syftar till att öka försäkringsskyddet vid personskada samt anför att frågan om omfattningen av sådana skadefall inte berörs i propositionen. Det bör observeras, framhåller motionärerna, att propositionens förslag om utvidgat strikt ansvar — i förhållande till nuläget — åstadkommer ett förbättrat skadeskydd endast vid de personskadefall, som beror på en installationsanläggning för lågspänd starkström inomhus (ej skador från anslutna elapparater) hos en elabonnet, som saknar försäkring för ifrågavarande skada. Motionärerna påpekar att det att döma av den skadeundersökning, som bifogas ellagstiftningsutredningens betänkande, ytterst sällan inträffar sådana personskador.

Motionärerna anför vidare att i fråga om de saksador som är aktuella i sammanhanget, främst brandskador, torde i dag enligt uppgift cirka 95 % av landets fastighetsbestånd vara brandförsäkrat och vidare torde detsamma gälla inventarierna i cirka 90 % av alla hem. Motionärerna påpekar att dessa försäkringar genomgående täcker brandskador — även genom inverkan av elektrisk ström. Vad som är oförsäkrat torde till stor del utgöra fritidshus.

Förslaget att pålägga eldistributörerna strikt ansvar för brandskador genom elström medför enligt motionärerna en rad anmärkningsvärda konsekvenser. Sålunda blir, fortsätter motionärerna, ökningen av försäkringsskyddet synnerligen begränsad, även om eldistributörerna inte använder sig av friskrivningsmöjligheterna enligt propositionen. Däremot skulle en säkerligen icke åsyftad följd bli dubbelförsäkring för åtskilliga brandskadefall. När eldistributörerna tvingas överta ansvaret för en del av brandskadorna och i konsekvens härmed lägga kostnaderna för detta på eltarifferna borde

egentligen brandförsäkringspremierna sänkas i motsvarande mån. I avsaknad av säker statistik torde en sådan anpassning endast kunna ske på lång sikt. En allvarigare olägenhet för försäkringstagarna torde vara, att de vid uppkommande skadefall inte vet till vem de skall vända sig och att osäkerhet rörande ersättningsskyldigheten kan medföra synnerligen besvärande dröjsmål med utbetalningen av försäkringsbeloppen. På grund av uppdelningen av skadeansvaret mellan försäkringsbolag och eldistributör måste noggranna utredningar göras om brandorsakerna. Bristen på utredningspersonal bidrar till att man måste räkna med mycket tidsödande brandundersökningar. Det förefaller också realistiskt att utgå ifrån att processer i ansvarsfrågan blir ganska vanliga. De nu påtalade konsekvenserna av propositionsförslaget kommer att inte minst gå ut över dem som drabbas av skador, framhåller motionärerna.

Den möjlighet att friskriva sig från det strikta ansvaret beträffande sakskador som föreligger enligt lagförslaget ter sig enligt motionärerna svårframkomlig av praktiska och juridiska skäl. Från formell synpunkt sägs två möjligheter kunna övervägas. Den ena innebär, att skriftligt avtal upprättas mellan eldistributören och varje abonnent; den andra att eldistributörens reglemente eller allmänna leveransbestämmelser innehåller föreskrifter om distributörens friskrivning från det strikta ansvaret.

Motionärerna hävdar att upprättandet av individuella avtal är en betungande uppgift för eldistributörerna, vartill kommer att det erfarenhetsmässigt visat sig allt svårare att få till stånd avtal med samtliga abonnenter. Allt fler eldistributörer lämnar i rationaliseringssyfte systemet med formella avtal och utnyttjar i stället friare former för abonnemangsteckning. Motionärerna anser att en återgång till förfarandet med skriftliga avtal innebär ökade kostnader och irritation hos abonnenterna.

Möjligheten att lösa problemet via reglementen eller leveransbestämmelser beror enligt motionärerna på i vad mån dessa kan ha juridisk giltighet gentemot abonnenterna även i det fall, då abonnent icke skriftligen underkastat sig bestämmelserna i fråga. Enligt motionärernas mening är detta tvivelaktigt. Speciellt sägs detta gälla skada som åsamkats tredje man tillhörig egendom på grund av att exempelvis eldsvåda uppstått genom elström från abonnentens installation.

Utöver det anförda vill motionärerna framhålla att elabbonent, som genom avtal eller på annat sätt avstår från ett honom lagligen tillkommande försäkringsskydd från eldistributören, möjligen löper viss risk att därigenom förlora sin rätt att av sitt försäkringsbolag erhålla ersättning för skada, vilken eldistributören ursprungligen haft att svara för.

Även om friskrivningen i enlighet med vad som nu anförts är formellt genomförbar, synes den motionärerna från skälighetssynpunkt vara diskutabel. Enligt motionärerna lär det inte kunna påstås, att det är orimligt att som nu sker pålägga en industriabbonent med installation för högre spän-

ning än 250 volt till jord skyldighet att svara för skador som drabbar hans egen eller andras egendom till följd av elenergi från hans installation. Där-
emot förefaller det motionärerna mindre tilltalande att eldistributör vid
motsvarande skada från en hushållsinstallation skulle göra gällande, att
vederbörande abonnent, emedan eldistributören genom friskrivning överfört
det strikta ansvaret till abonnenten, skall stå ansvarig icke blott för skador
på egna ägodelar utan också för skada på egendom, tillhörig tredje man.

De invändningar mot propositionen som kommit till uttryck i skriften
från *Svenska elverksföreningen* motsvaras i allt väsentligt av ovan redo-
visade skäl i motionen.

Svenska försäkringsbolags riksförbund redovisar i sin skrift försäkrings-
tekniska aspekter på förslaget om utvidgat strikt ansvar i fråga om egen-
domsskador. Förbundet anför följande.

Brandskadestatistiken visar att för år 1967 — som är det senaste år för
vilket färdigställd statistik föreligger — ersättningen från brandförsäkring
på grund av bränder orsakade av elektriska ledningar inomhus uppgick till
nära 13 miljoner kronor. För år 1965 var siffran ungefär densamma och
för 1966 17,5 miljoner. Till dessa siffror torde få läggas åtskilliga miljoner
för statlig och annan oförsäkrad egendom. De direkta egendomsskadorna
utgör emellertid endast en del av den förlust som drabbar ägaren av egen-
domen vid brand. Driftstopp och andra indirekta förluster kan, särskilt vid
mindre industribränder i för driften vitala delar, utgöra den verkligt tunga
förlustposten. Riksförbundet saknar emellertid f. n. underlag för beräkning
av de indirekta skadornas förhållande till de direkta egendomsskadorna. De
kan emellertid, absolut sett, vara mycket betydande.

Den nu föreslagna utvidgningen av det strikta ansvaret medför att så-
väl s. k. självförsäkrare som brandförsäkringsbolag — de senare på grund
av 25 § försäkringsavtalslagen — av vederbörande eldistributör skall utfå
ersättning för såväl direkta som indirekta förluster. Vid bedömningen av
konsekvenserna av en sådan regel — för varje enskild eldistributör och för
en eventuell ansvarighetsförsäkringsgivare för denne — är statistik och
uppskattningen av den årliga totala storleken av direkta och indirekta ska-
dor på grund av elektriska ledningar inomhus av relativt underordnat in-
tresse. I förgrunden träder i stället det faktum att det när som helst kan
inträffa en brandskada av elektrisk orsak — måhända skulle om tiden
medgav det en redan inträffad sådan kunna framletas ur brandförsäkrings-
bolagens skadeportföljer — där de totala förlusterna i ett enda punktfall
lätteligen kan uppgå till åtskilliga tiotal miljoner kronor. I sin nuvarande
konstruktion är ansvarighetsförsäkringen för eldistributörer långt ifrån
beredd att överta denna risk. Dagens normalbelopp för egendomsskada i
ansvarighetsförsäkring är 100 000 kronor. Som nedan närmare skall utveck-
las, synes det också praktiskt uteslutet att ansvarighetsförsäkringen i fram-
tiden skulle kunna omkonstrueras så att den tillnärmelsevis kan tillgodose
behovet av skydd mot katastrofrisker på grund av brand. Brandförsäk-
ringen däremot — i vilken försäkringsform avtäckningen direkt tar sikte
på de brandhotade objekten vilka, eventuellt efter inspektion, kan riskprö-
vas och icke som i ansvarighetsförsäkringen anknyts till den skadeorsa-

kande verksamheten — är väl ägnad att bära även dessa katastrofrisker. I detta sammanhang kan framhållas att brandskador tidigare generellt undantagits från täckning genom ansvarighetsförsäkring; när denna inställning övergavs skedde det bland annat med hänvisning till att grov vårdslöshet och strikt ansvar för brandskador var sällsynta och att därför regressreglerna i 25 § (samt överenskommelser som förpliktade bolagen att följa dessa regler) kunde vara tillräckliga för att skydda ansvarighetsförsäkringen mot förödande skadeutfall genom punktvis inträffade brandkatastrofer.

Enligt 7 §, andra stycket, i 1902 års lag om elektriska anläggningar föreligger i princip möjlighet för eldistributören att friskriva sig från ansvar för egendomsskada. Denna friskrivningsmöjlighet torde emellertid rymma åtskillig såväl principiell som praktisk problematik, över vilken riksförbundet inte har någon samlad överblick. Den torde ingående kunna belysas från eldistributionssidan. Riksförbundet tror sig dock kunna uttala att friskrivningsmöjligheten inte ger någon nöjaktig lösning av problemen på egendomsskadesidan. Även om så skulle bedömas vara fallet, synes det vara egendomligt att införa ett strikt skadeståndsansvar för egendomsskador med samtidigt framhållande av att avsikten är att konsekvenserna av den nya regeln skall undanröjas genom friskrivningar. I stället borde egendomsskador undantas från det utvidgade strikta ansvaret.

Departementschefen har, i fråga om konsekvenserna för distributörerna, hänvisat till de möjligheter till ekonomisk riskspridning som föreligger. I vad angår ansvarighetsförsäkringen för distributörer torde redan av det ovan sagda framgå att, om förslaget genomföres, man på egendomsskadesidan ställs inför en radikalt förändrad risksituation. Inför denna måste nya överväganden göras som i främsta rummet inte gäller premienivån utan själva omfattningen av risktäckningen. För en tillfredsställande avtäckning av de stora punktrisker det här skulle bli fråga om är den svenska marknaden i avgörande mån beroende av inställningen på den internationella återförsäkringsmarknaden. Där har förmärkts en tydlig tendens till ökande försiktighet och restriktivitet i vad angår s. k. stora risker inom ansvarighetsförsäkringen, särskilt på områden där strikt ansvar föreligger.

De undersökningar och överväganden som det framlagda förslaget nödvändiggör för ansvarighetsförsäkringens del blir sannolikt både omfattande och tidsödande. Det är för dagen omöjligt att mer exakt uttala vad dessa undersökningar och övervägandena kan leda till. Det kan emellertid redan nu med största säkerhet sägas att den nu föreslagna ändringen skulle skapa ett behov hos distributörerna av ett försäkringsskydd mot brandrisker av katastrofkaraktär av sådan storleksordning att det inte kan tillgodoses i ansvarighetsförsäkringens form. Det sagda gäller även om frågan ses i ett internationellt perspektiv. En tillfredsställande risktäckning torde kräva speciella arrangemang påminnande om dem som måst tillgripas på atomriskområdet. Det finns dock — mot ovan angivna bakgrund — knappast några skäl att förmoda att den internationella marknaden skulle vara beredd att medverka till så exceptionella arrangemang enbart därför att ett behov därav uppstått på den relativt obetydliga svenska marknaden.

Utskottet

Utskottet hänvisar i fråga om det huvudsakliga innehållet i propositionen till den i det föregående intagna redogörelsen.

Den i anledning av propositionen väckta motionen hänför sig till förslaget om utvidgat skadeståndsansvar för innehavare av starkströmsanläggning. Utskottet uppehåller sig i det följande bara vid denna fråga. I övrigt föranleder lagförslaget inte någon erinran från utskottets sida.

Enligt 4 § ansvarar innehavaren av en elektrisk anläggning med generator eller transformator oberoende av vållande hos honom själv eller hans personal för skada som orsakats genom inverkan av ström från anläggningen. Detta s. k. strikta ansvar mildras dock genom flera undantagsregler. För skada som orsakats genom "händelse av högre hand" föreligger sålunda inte något ansvar. Undantag gäller vidare för skada som uppkommit inom byggnad eller inhägnad gård och som orsakats av ström som med en spänning av högst 250 volt tillförts förbrukningsanläggning för starkström. Sistnämnda undantag innebär att det strikta ansvaret inte gäller för installationsanläggningar i vanliga bostadslägenheter, kontor, hantverkslokaler o. d. Enligt 7 § är anläggningens innehavare likaledes fri från ansvar om den skadelidande själv vållat skadan genom grov vårdslöshet eller genom underlåtenhet att fullgöra honom åliggande skyldighet mot anläggningens innehavare eller ägare. Ersättningskyldighet inträder inte heller för skada på egendom om dennas ägare jämlikt åtagande eller av annan grund är pliktig att vidkännas den från anläggningen härrörande faran för skada på egendomen. Har sådan s. k. friskrivning från det strikta ansvaret skett åligger det dock anläggningens innehavare att utge ersättning om skadan föranletts av vårdslöshet vid anläggningens utförande eller skötsel.

I propositionen föreslås att undantaget från strikt ansvar för skada som inträffat vid förbrukningsanläggning inom byggnad eller inom inhägnad gård skall upphävas.

I motionen II: 1481 av herr Larsson i Luttra m. fl. hemställes att riksdagen beslutar att frågan om strikt ansvar till följd av lågspänd starkström inom byggnad görs till föremål för ytterligare utredning samt att i avvaktan härpå nuvarande bestämmelser härom i 4 § tredje stycket får kvarstå oförändrade. Till stöd för sin hemställan åberopar motionärerna bl. a. att den i propositionen anförda motiveringen för utvidgningen av det strikta ansvaret till ordinära installationsanläggningar inomhus är synnerligen kortfattad samt att, såvitt framgår av propositionen, någon utredning inte skett angående behovet av den föreslagna utvidgningen eller rörande de juridiska, försäkringstekniska och administrativa konsekvenserna av förslaget.

Invändningar mot den föreslagna ändringen i 4 § har också gjorts i skrifter från Svenska elverksföreningen och Svenska försäkringsbolags riksförbund. Organisationerna synes främst hysa betänkligheter mot förslagets konsekvenser på egendomsskadeområdet.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen grundas förslaget att utvidga det strikta skadeståndsansvaret till att gälla också skador "inom inhägnad gård" på vad ellagstiftningsutredningen föreslagit i detta hänseende. Utredningens förslag hade fått ett positivt mottagande av remissinstanserna, och departementschefen uttalar för sin del att han delar den uppfattning som i allmänhet kommit till uttryck i remissvaren, nämligen att undantaget beträffande inhägnad gård dels innebär avsevärda tolknings-svårigheter, dels stundom leder till otillfredsställande resultat för den skadelidande. Departementschefen framhåller att det på byggnadsplatser, skrotupplag m. m. ofta finns mer eller mindre tillfälliga förbrukningsanläggningar, vilka kan innebära speciella faror för dem som uppehåller sig där, och som platserna dessutom ofta står utan tillsyn längre tider föreligger särskilda risker. Utskottet finner för sin del inte skäl att inta annan ståndpunkt i detta hänseende utan tillstyrker att det strikta ansvaret utvidgas till att omfatta också inhägnad gård.

Vad beträffar skada inom byggnad till följd av lågspänd ström fann sig ellagstiftningsutredningen efter vissa överväganden inte böra föreslå någon ändring av ansvarsreglerna. Att departementschefen intar annan ståndpunkt i detta hänseende än utredningen torde bl. a. vara föranlett av att kommerskollegiet i sitt remissvar inledningsvis anfört att vissa skäl talar för att det strikta ansvaret utvidgas till att utan undantag omfatta skada som åsamkas person genom inverkan av elström. I propositionen begränsas emellertid inte det strikta ansvaret till att avse bara personskada utan bestämmelserna härom föreslås, som ovan nämnts, omfatta också skada på egendom. I sak motiveras förslaget till ett sålunda utvidgat strikt ansvar med att det måste anses önskvärt med så enhetlig reglering som möjligt av skadefall som härrör från elektrisk ström. Departementschefen anser att i stort sett samma skäl som kan anföras till stöd för att låta det strikta ansvaret avse inhägnade gårdar också kan åberopas beträffande inomhusanläggningar. Visserligen är det, anför departementschefen, svårare för distributören att övervaka installationer inomhus än utomhus med åtföljande begränsning av hans möjligheter att förebygga skador vid inomhusanläggningar. Departementschefen påpekar emellertid att dessa anläggningar redan i dag omfattas av distributörens strikta ansvar i den mån spänningen är högre än 250 volt och anläggningen inte har egen generator eller transformator. Med de möjligheter till ekonomisk riskspridning som distributören har borde enligt departementschefen en utvidgning av det strikta ansvaret även till andra inomhusanläggningar inte vara oskäligt betungande för honom.

Naturligtvis är det som departementschefen anfört önskvärt med enhetliga regler för skadefall som härrör från elektrisk ström. I likhet med motionärerna anser emellertid utskottet att den kortfattade motivering som i övrigt åberopats för att utvidga det strikta ansvaret till att omfatta också ordinära installationsanläggningar inomhus antyder att de juridiska, försäkringstekniska och administrativa konsekvenserna inte beaktats tillräckligt. Något underlag för en bedömning av dessa konsekvenser finns för övrigt inte redovisade vare sig i utredningens betänkande eller i propositionen.

Motionärerna liksom Elverksföreningen och Försäkringsbolagens riksförbund framhåller att förslaget bl. a. innebär att det strikta ansvaret för brandskador genom elström kommer att läggas på eldistributörerna. Förutom en inte åsyftad dubbelförsäkring för åtskilliga brandskadefall uppstår enligt motionärerna en allvarlig olägenhet för dem som drabbas av brandskador genom att de inte vet till vilken försäkringsgivare de skall vända sig och att osäkerheten härvidlag kan medföra synnerligen besvärande dröjsmål med utbetalningen av försäkringsbeloppen. På grund av att skadeansvaret kan falla på antingen brandförsäkringsbolag eller eldistributören beroende på brandsak måste denna noggrant utredas, framhåller motionärerna. De pekar vidare på att bristen på utredningspersonal bidrar till att man måste räkna med mycket tidsödande brandundersökningar samt befarar att processer i ansvarsfrågan blir ganska vanliga.

De av motionärerna sålunda påtalade konsekvenserna av förslaget kan enligt utskottets mening inte fränkännas betydelse. Tungt vägande är också de försäkringstekniska synpunkter som kommit till uttryck i skriften från Försäkringsbolagens riksförbund. Såsom närmare utvecklas i denna är ansvarighetsförsäkringen för eldistributörer inte så konstruerad att den kan tillgodose behovet av skydd mot katastrofrisker på grund av brand. Enligt riksförbundet synes det också praktiskt uteslutet att framdeles tillskapa ett tillfredsställande riskskydd i detta hänseende då detta skulle kräva speciella arrangemang på den internationella återförsäkringsmarknaden, som företagen på denna inte torde vara beredda att medverka till.

Mot de sålunda befarade följderna av förslaget om strikt ansvar för egendomsskador inomhus kan invändas att eldistributören enligt lagförslaget liksom tidigare har möjlighet att friskriva sig. Såsom motionärerna anfört rymmer emellertid denna möjlighet svårbemästrade praktiska och juridiska problem. Betänkligt är bl. a. att elabonnet, som genom avtal eller på annat sätt i förhållande till eldistributören avstår från ett honom lagligen tillkommande försäkringsskydd, kan löpa viss risk att därigenom förlora rätten att på grund av egen försäkring erhålla ersättning för skada, vilken eldistributören ursprungligen haft att svara för.

Enligt utskottets mening bör de betänkligheter som sålunda föreligger i fråga om förslaget att utvidga det strikta ansvaret till att omfatta egendoms-

skada inom byggnad föranleda att frågan härom utreds ytterligare.

Ej heller beträffande personskador finner utskottet att förutsättningarna för en utvidgning av det strikta ansvaret tillfredsställande utretts. Bl. a. synes inte de försäkringsmässiga följderna ha belysts. Också denna fråga bör alltså utredas ytterligare.

På grund av vad sålunda anförts bör motionärernas yrkanden bifallas.

Utskottet föreslår således att det undantag från strikt ansvar, som f. n. gäller enligt 4 § tredje stycket, skall kvarstå i fråga om byggnad. Härvid uppkommer fråga om det i nämnda stycke använda uttrycket förbrukningsanläggning bör bytas ut mot ett uttryck som bättre stämmer överens med den definition av begreppet elektrisk anläggning som ges i den föreslagna 1 a §. Som framgår av den föregående redogörelsen är emellertid den närmare innebörden av begreppet förbrukningsanläggning oklar, och utskottet anser sig för sin del inte ha underlag för att ersätta detta med annat uttryck. Det är naturligtvis otillfredsställande att det till innebörden oklara uttrycket förbrukningsanläggning får kvarstå i lagen samtidigt som begreppet elektrisk anläggning klarläggs i denna. De praktiska olägenheterna härav torde dock vara ringa, och utskottet anser sig härjämte kunna förutsätta att frågan löses inom en inte alltför avlägsen framtid i samband med att ovan berörda frågor om eldistributörs strikta ansvar utreds.

Utskottet hemställer

A. att riksdagen — med förklaring att propositionen nr 139 inte kunnat oförändrat bifallas — med bifall till motionen II: 1481, såvitt nu är i fråga, för sin del antar det genom propositionen framlagda lagförslaget med den ändringen att 4 § erhåller följande såsom *utskottets förslag* betecknade lydelse,

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

4 §

För skada — — — — — förstnämnda anläggning.

Har skadan — — — — — använda densamma.

Vad i första stycket sägs gäller ej skada som uppkommit inom byggnad genom inverkan av ström, vilken med en spänning av högst tvåhundrafemtio volt, räknat så som angives i 3 § 2 mom. a), tillförts förbrukningsanläggning för starkström.

Med generator — — — — — dylik anläggning.

B. att riksdagen med bifall till motionen II: 1481, såvitt nu är i fråga, hos Kungl. Maj:t hemställer att frågan om

strikt ansvar till följd av lågspänd starkström inom byggnad görs till föremål för ytterligare utredning.

Stockholm den 19 november 1970

På tredje lagutskottets vägnar:

ERIK GREBÄCK

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Svante Kristiansson (s), Knut Johansson (s)*, Ebbe Ohlsson (m), Ernulf (fp), Skårman (fp), Ferdinand Nilsson (cp)* och fru Landberg (s)*;

från a n d r a kammaren: herrar Grebäck (cp), Sundelin (s), Hedin (m), fröken Anderson (s), herrar Johnsson i Blentarp (s)*, Olsson i Timrå (s)*, Josefson i Arrie (cp) och Sellgren (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.